

Sygn. akt II CSK 259/14

POSTANOWIENIE

Dnia 29 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Z. P. i U. A.

przeciwko D. H.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 października 2014 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 28 sierpnia 2013 r., sygn. akt I ACa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od pozwanej na rzecz każdego z powodów kwotę 3600
(trzy tysiące sześćset) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 sierpnia 2013 r. Sąd Apelacyjny w (...) zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 4 marca 2013 r. w ten sposób, że w punkcie I:

1. uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda Z. P., któremu przysługuje wobec dłużnika W. A. wierzytelność wynikająca z tytułu wykonawczego: wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w L. z dnia 20 października 2009 r. w sprawie o sygn. akt I C (...), umowę sprzedaży prawa użytkowania wieczystego działki gruntu numer 1/24[...] o powierzchni 236 m² wraz z własnością budynku mieszkalnego, położonych w P., obręb G., przy ulicy E. numer (...), powiat p., województwo [...], dla których Sąd Rejonowy w P. Wydział XIII Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartą w dniu 6 sierpnia 2007 r. pomiędzy W. A. i D. H. przed notariuszem M. Ł. S. (akt notarialny Repertorium numer (...)),
2. uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki U. A., której przysługuje wobec dłużnika W. A. wierzytelność wynikająca z tytułu wykonawczego: wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w P. z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie o sygn. akt VII RC (...), umowę sprzedaży prawa użytkowania wieczystego działki gruntu numer 1/24[...] o powierzchni 236 m² wraz z własnością budynku mieszkalnego, położonych w P., obręb G., przy ulicy E. numer (...), powiat p., województwo (...), dla których Sąd Rejonowy w P. Wydział XIII Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartą w dniu 6 sierpnia 2007 r. pomiędzy W. A. i D. H. przed notariuszem M. Ł. S. (akt notarialny Repertorium numer (...)).

Uwzględniając apelację powodów Sąd Apelacyjny uznał, że wykazali oni, że pozwana D. H. pozostawała w bliskim stosunku z dłużnikiem W. A. i w konsekwencji wiedziała, że działał on ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.). W ocenie Sądu okoliczności sprawy dowodzą, że w chwili zawierania umowy sprzedaży pozwana zdawała sobie sprawę z zadłużenia W. A. . Sąd Apelacyjny stwierdził, że powodowie wykazali przesłanki uzasadniające

uwzględnienie skargi pauliańskiej, co skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i uznaniem umowy sprzedaży z dnia 6 sierpnia 2007 r. za bezskuteczną w stosunku do nich.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. pozwana zarzuciła naruszenie art. 234 k.p.c. w zw. z art. 527 § 3 k.c. oraz art. 527 § 1 k.c. przez ich błędne zastosowanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

W ocenie skarżącej w sprawie zachodzi konieczność rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego dotyczącego „granic interpretacyjnych art. 527 § 1 i 3 k.c., a mianowicie, czy domniemanie, że osoba będąca w bliskim stosunku z dłużnikiem wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli może zostać obalone dowodami potwierdzającymi dochowanie należytej staranności przez osobę trzecią, uczestniczącą w czynności prawnej”.

We wniosku wskazano także, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ „sąd II instancji rażąco naruszył przepisy postępowania oraz przepisy prawa materialnego, w szczególności przepisy art. 527 § 1 i 3 k.c., co miało istotny wpływ na wynik spraw”.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przedstawienia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym

orzecnictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436). W postanowieniu z 23 marca 2012 r., II PK 284/11 (Lex nr 1214575), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że takim zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego względnie uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem prawnym oraz czy jest to zagadnienie istotne.

Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecnictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Trzeba przy tym uwzględnić, że skarga kasacyjna wnoszona jest w konkretnej sprawie, a ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy przy jej rozpoznaniu byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym, czy wątpliwościami prawnymi i pozwalać na ich rozstrzygnięcie.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że pojęcie "stosunek bliskości" w rozumieniu art. 527 § 3 k.c. funkcjonuje w przepisach prawa cywilnego w dwojakim znaczeniu: jako równoważne określeniu "osoba bliska" - i wtedy nacisk kładzie się na występujące pomiędzy danymi podmiotami więzi rodzinne lub do rodzinnych zbliżone - oraz w znaczeniu szerszym, obejmującym także bliskość nie wynikającą ze stosunków rodzinnych czy quasi-rodzinnych. Chodzi o wszystkie takie relacje, z którymi związana jest wiedza o sytuacji majątkowej innego podmiotu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2007 r., V CSK 473/06, OSNC 2008, nr 2, poz. 27; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 1996 r., I CRN

61/96, OSNC 1996, nr 9, poz. 125; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 1946 r., II C 213/46, OSNC 1947, nr 1, poz. 22).

Zgodnie z ugruntowanym poglądem Sądu Najwyższego, domniemanie ustanowione w art. 527 § 3 k.c. jest domniemaniem usuwalnym, stąd też osoba trzecia może wykazywać, że mimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2008 r., V CSK 564/07, nie publ.). Zagadnienie, na które wskazuje skarżąca zostało więc już należycie wyjaśnione.

Odnosząc się do podniesionej przez skarżącą podstawy oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, należy wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że wykazanie tej przesłanki wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wyводу zmierzającego do wykazania tych wadliwości. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby badania szczegółów czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12, Lex nr 1232793).

Okoliczności sprawy nie wskazują także na występowanie innych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Z przytoczonych względów należało odmówić jej przyjęcia do merytorycznego rozpatrzenia (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Na wniosek powodów zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną Sąd Najwyższy orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. oraz § 6 pkt 7 w zw. z § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 461).